

Nástroje platenia - Zmenky

Ing. Zuzana Strápeková, PhD.

SPU-FEM Nitra

ÚHPF

Obsah

- ▶ Platobný styk
- ▶ Zmenky

Platobné operácie

Pri platení dochádza k:

- Platenie je dôsledok obchodných vzťahov – dodávateľsko–odberateľských = **realizačné platby**
- Platenie je dôsledok vyrovnávania finančných záväzkov = **transferové platby**

Platobný styk

- peňažný vzťah medzi platcom a príjemcom, ktorý je uskutočňovaný v určitých formách dohodnutými platobnými inštrumentami priamo medzi nimi, alebo prostredníctvom k tomu určených subjektov.

Formy platobného styku

1. Podľa nástrojov platenia

- ▶ **Hotovostný platobný styk** – dochádza k výmene bankoviek alebo mincí medzi platcom a príjemcom, poskytovateľ platobných služieb vykonáva výhradne vklady na účet a výbery hotovosti z účtu ako platobné transakcie;
- ▶ **Bezhotovostný platobný styk** – je vždy sprostredkovaný poskytovateľmi platobných služieb a prebieha medzi bežnými/platobnými účtami platcu a príjemcu (zmenky, šeky, platobné karty)
- ▶ **Kombinovaný platobný styk** – časť prebehne v hotovosti a časť bezhotovostne

Bezhotovostný platobný styk – prostredníctvom vkladov na bankových účtoch

Pokiaľ obe strany majú účet v jednej banke, tá zrealizuje platbu sama (**vnútrobankový platobný styk**).

Ak majú účty v rôznych bankách (**medzibankový platobný styk**),

banka platcu použije pre prevod peňazí, alebo likvidity:

- ▶ **zúčtovacie centrum** (*clearing house*) – v prípade domácej platby
- ▶ **korešpondenčné bankovníctvo** – v prípade cezhraničnej platby (napr. mimo eurozóny)

Formy platobného styku

2. Podľa času platenia

- ▶ **Promptné platenie – (platenie ihneď)**, vylučujú sa tu riziká z nezaplatenia, (poznáme riziká pri platobnom styku – riziko obchodné partnera, riziko transferu peňazí, riziko krajiny, riziko menové)
- ▶ **Platenie v zákonných, resp. zmluvných lehotách**
- ▶ **Platenie s využitím obchodného úveru krytého zmenkou**

Formy platobného styku

3. podľa toho, ktorý zo subjektov dáva príkaz na platenie:

- ▶ **Úhradová forma platenia** – príkaz dáva odberateľ
- ▶ **Inkasná forma** – príkaz dáva sám dodávateľ

4. Teritoriálne hľadisko:

- ▶ **Tuzemský platobný styk**
- ▶ **Zahraničný platobný styk**

Formy platobného styku

5. Podľa vyžadovaných dokumentov:

- ▶ **Nedokumentárny platobný styk** – vzťah medzi platcom a príjemcom, pri ktorého realizácii nedochádza k použitiu sprievodných dokumentov, tzv. **hladké platby**,
- ▶ **Dokumentárny platobný styk** – majú priamu väzbu na sprievodné dokumenty a v niektorých prípadoch zahŕňajú bankové záväzky.

Nástroje platobného styku

1. Hladká platba
2. Zmenka ako platobný, úverový a zabezpečovací nástroj
3. Dokumentárne platby – dokumentárny akreditív a dokumentárne inkaso

1. Hladká platba do zahraničia

- ▶ Najjednoduchší, najrozšírenejší, najrýchlejší a najlacnejší spôsob platenia do aj zo zahraničia (obchodné aj neobchodné platby)
- ▶ Musí existovať dôvera medzi partnermi, alebo jeden z partnerov nechce realizovať dokumentárny platobný styk, alebo dokumentárny styk sa nepoužíva (dodávka energie)

2. Zmenka

- ▶ Je obchodovateľný CP, v ktorom sa vystavovateľ písomne zaväzuje, že zaplatí alebo dáva príkaz tretej osobe (napr. banke), aby zaplatila určitú sumu v určitej dobe na určitom mieste
- ▶ Využíva sa ako platobný, úverový a zabezpečovací prostriedok
- ▶ Zákon č. 191/1950 Zb. Zákon zmenkový a šekový

Druhy zmeniek

1. podľa spôsobu vystavenia
  - **Vlastná**
  - **Cudzia**
2. podľa podstaty zmenkovej operácie
  - **Obchodná** - krytá tovarom alebo výrobkom
  - **Finančná** - vyrovnávanie fin. záväzkov, nie je krytá tovarom
3. podľa lehoty splatnosti
  - **Splatná v určitý deň**
  - **Splatná na predloženie**
  - **Splatná určitú dobu po predložení**
  - **Splatná určitú dobu po vystavení**

Druhy zmeniek

4. podľa miesta platenia

- **Zmenka miestna** - splatná v mieste vystavenia
- **Zmenka dištančná** - splatná v inom mieste, než je miesto vystavenia
- **Zmenka domicilovaná** - splatná v inom, než pôvodnom mieste platenia

5. teritoriálne hľadisko

- **Tuzemská**
- **Zahraničná** (devízová)

Vlastná zmenka

Obsahuje sľub vystaviteľa (dlžníka), že veriteľovi zaplatí v určitý deň splatnosti zmenky, alebo v deň doručenia zmenky pevne určitú sumu.

Sú tu **2** subjekty:

- ▶ Vystaviteľ (dlžník)
- ▶ Vlastník (veriteľ)

Podstatné náležitosti vlastnej zmenky

1. Označenie ZMENKA
2. Bezpodmienečný sľub zaplatiť určitú sumu
3. Údaj o splatnosti
4. Miesto, kde sa má platiť
5. Meno toho, komu, alebo na koho rad sa má platiť
6. Dátum a miesto vystavenia
7. Podpis vystaviteľa

V..... dňa.....
(miesto a dátum vystavenia) (mesiac slovom)

ZA TÚTO VLASTNÚ ZMENKU ZAPLATÍM

„bez protestu“ dňa .....
(mesiac slovom)

Komu .....

Suma ..... € ..... centov .....

..... € ..... centov .....
(suma slovom)

Miesto platenia ..... Vystaviteľ .....

.....

.....

Cudzia zmenka

Obsahuje platobný príkaz vystaviteľa tretej osobe (alebo banke), aby zaplatila určitú peňažnú sumu.

Sú tu **3** subjekty:

- ▶ **Vystaviteľ** - prikazuje (inému) zmenkovníkovi, aby za neho vyplatil dlžnú sumu vlastníkovi zmenky
- ▶ **Vlastník** (veriteľ)
- ▶ **Zmenkovník** - osoba, ktorá má za zmenku zaplatiť, stáva sa však dlžníkom až vtedy, keď zmenku podpíše - akceptuje.

Podstatné náležitosti cudzej zmenky

1. Označenie ZMENKA
2. Bezpodmienečný príkaz zaplatiť určitú sumu peňazí
3. Meno toho, kto má zaplatiť (zmenkovníka)
4. Údaj o splatnosti
5. Miesto, kde sa má platiť
6. Meno toho, komu, alebo na koho rad sa má platiť
7. Dátum a miesto vystavenia
8. Podpis vystaviteľa

Podpis prijemcu (akceptantia)

Miesto a dátum vystavenia (mesiac slovom)

Mena

Splatnosť (mesiac slovom)

ZAPLAŤTE ZA TÚTO ZMENKU

Komu

Suma slovom

Zmenečník

Presná adresa

hologram

Splatné v (miesto platenia)

Splatné v (domicil)

Meno/názov, pečiatka, adresa a podpis(y)
vystaviteľa zmenky

Číslo účtu – IBAN

BIC (SWIFT)

Zmenka na vlastný rad

Má formu cudzej zmenky. Podstatné náležitosti sú ako pri cudzej zmenke.

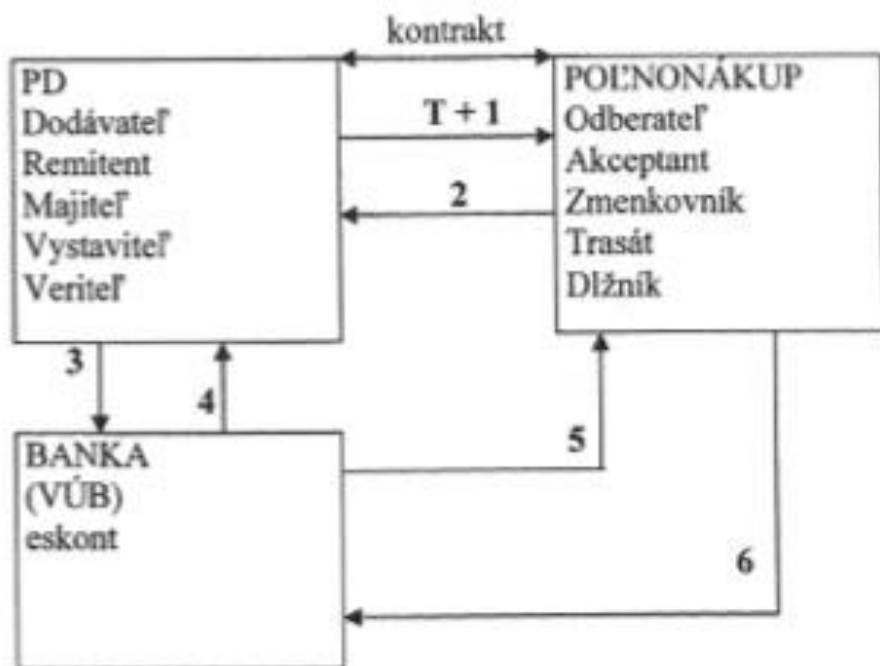
Sú tu však 2 subjekty:

- ▶ **Vystaviteľ** (ktorý je súčasne aj veriteľom) - sám seba označuje za majiteľa
- ▶ **Zmenkovník** - osoba, ktorá má za zmenku zaplatiť, stáva sa však dlžníkom až vtedy, keď zmenku podpíše - akceptuje.

Najčastejšie využívaná forma.

Využitie cudzej zmenky na vlastný rad ako **úverového** prostriedku uvádza obrázok

10.3.3.

Obr. 10.3.3 Cudzia zmenka na vlastný rad ako úverový prostriedok

**Zmenka ako
úverový
prostriedok –
eskont zmenky**

Legenda:

T – dodávka tovaru

1 – vystavenie a odoslanie zmenky na akcept

2 – vrátenie akceptovanej zmenky vystaviteľovi

3 – žiadosť o eskont zmenky pred lehotou splatnosti

4 – odkúpenie zmenky a úhrada zmenkovej sumy po odpočítaní diskontnej zrážky, bankových poplatkov a bankovej provízie

5 – predloženie zmenky na preplatenie v deň splatnosti

6 – úhrada zmenkovej sumy a vyrovnanie záväzku

ZMENKA: výpočet diskontnej zrážky pri eskonte zmenky

Výška diskontnej zrážky (U) závisí od:

1. menovitej hodnoty zmenky (K)
2. počtom kalendárnych dní medzi eskontom a splatnosťou zmenky (d)
3. výšky úrokovej sadzby, ktorú využíva konkrétna komerčná banka pri eskonte zmeniek (p)

Pre výpočet eskontnej zrážky sa využíva vzťah pre jednoduché úrokovanie:

$$U = \frac{K * p * d}{100 * 360}$$

kde **d** = počet dní medzi eskontom a splatnosťou zmenky, pričom úrokovanie začína dňom zúčtovania na účte a končí sa dňom, ktorý predchádza dňu výberu

Zmenka: príklad 10.1

- ▶ VÚB, a.s. pobočka Nitra dňa **21.11.2009** eskontovala poľnohospodárskemu družstvu Lehota cudziu zmenku na vlastný rad v menovitej hodnote 25 000 EUR. Zmenka bola vystavená 2.11.2009 a **splatná je 25.4.2010** pri úrokovej sadzbe 10,75 % p.a. Zmenka bola prijatá (akceptovaná) 18.11.2009 Poľnonákupom a.s. v Nitre.
- ▶ Vypočítajte koľko EUR vyplatila banka družstvu za zmenku a koľko získala za poskytnutý eskontný úver, keď okrem diskontnej zrážky si účtovala províziu 300 EUR. Predmetom obchodu bola repka olejná.

Zmenka: úloha 10.1.

- ▶ Vypočítajte koľko EUR vyplatila VÚB, a.s. pobočka Nitra, poľnohospodárskemu družstvu Lehota za vlastnú zmenku **vystavenú dňa 20. júna 2010** Poľnonákupom a.s. Nitra, pričom predmetom zmenkového obchodu bola potravinárska pšenica. **Menovitá hodnota zmenky je 70 tisíc EUR.** Zmenka bola banke predložená na **eskont dňa 20. septembra 2010.** Zmenka je **splatná 15. decembra 2010** pri úrokovej sadzbe **11, 75% p.a.** Okrem diskontnej zrážky si banka účtuje **províziu 700 Eur.**

Zmenka: úloha 10.2.

- ▶ PD Lehota dodalo poľnonákupu a. s. Nitra jačmeň, na úhradu svojej pohľadávky za predaný tovar, PD dostalo cudziu zmenku, **vystavenú dňa 20. mája 2010 a splatnú dňa 18. novembra 2010.** Menovitá **hodnota zmenky je 200 tis. EUR.** VÚB, a.s. pobočka Nitra zmenku od PD **eskontovala dňa 25. júla 2010** pri úrokovej sadzbe **10,25 % p. a.** a uplatnila si **províziu 1200 EUR.**
- ▶ Vypočítajte koľko EUR banka získala za poskytnutý eskontný úver a koľko vyplatila PD ak akceptantom zmenky boli Mlyny, a. s., ktoré ju prijali 25. mája 2010.

Zmenka: úloha 10.3.

- ▶ VÚB, a.s. pobočka Nitra dňa **22.11.2010** eskontovala PD Lehota cudziu zmenku na vlastný rad v menovitej **hodnote 250 tisíc EUR**. Zmenka bola **vystavená 2.11.2010** a je **splatná 24.4.2011** pri úrokovej sadzbe **6,5% p.a.** Zmenka bola prijatá 18.11.2010 Poľnonákupom a.s. v Nitre.
- ▶ Vypočítajte koľko EUR vyplatila banka družstvu za zmenku a koľko získala za poskytnutý eskontný úver keď okrem diskontnej zrážky si účtovala **províziu 1500 EUR**.

Ďakujem za pozornosť!

